

השיחה עם רובי אדלמן ועופרה אידל, מנהלי מחול שלם, מביאה אתה משב רענן, רוח של יצירה ויוזמה ותחושה של סצינה אירופית בעולם המחול. אפשר לומר שבני הזוג, לחיים וליצירה, בנו בעשר אצבעות ובעשר שנים, מרכז שמוביל קו חדש, צעיר וחיוני ליוצרים עצמאיים בעולם המחול.

מחול שלם שואף להיות בית ליוצרים עצמאיים, מעין בית הפקות, שמלווה את הרקדנים בכל שלב בתהליך היצירה: מספק להם סטודיו וחלל להתאמן בו, עזרה טכנית, תקציבית ושיווקית, במה, ואפילו קשרים בינלאומיים. רקדנים רבים בארץ מתפתחים בעיקר בערוץ של להקה מסובסדת. אבל מה עם אמנים יוצרים רבים המעוניינים ללכת בדרך אחרת? במסלול מסוג זה הם נתקלים בקשיים רבים, ומחול שלם מנסה לתת מענה לקשיים מסוג זה. גם עמותת הכוריאוגרפים עוסקת במתן עזרה ופתרונות ליוצרים המתמודדים עם קשיים דומים, אבל בית מחול שלם מרכז בתוכו תכנים נוספים כמו פסטיבל, תחרות כוריאוגרפיה, קשרי קהילה ועוד. אדלמן נחשף למודל הזה ברטרדם שבהולנד, שם סיים מסלול כוריאוגרפיה, כאחד מחמישה סטודנטים בלבד שנבחרו למסלול.

הייחוד הבולט של מחול שלם הוא מיקומו. המרכז פועל בירושלים, בלב שכונת מוסררה, שנמצאת על קו התפר בין חילוניים לדתיים ובין יהודים לערבים. את העובדה הזאת מנסים אידל ואדלמן להפוך ליתרון בולט: אם רבים ראו בירושלים עיר נחותה שרחוקה מתעשיית המחול במרכז והיוצרים הפועלים בה נהנים מתקציבים נמוכים, הרי שמחול שלם מוצא בה קרקע שמביאה אתה עומק וערך מוסף, מקום שיכול לעצב קו אמנותי-תוכני. המפגש היומיומי עם האוכלוסיות המגוונות בעיר מעלה סוגיות חברתיות, ואלה נותנות השראה ליצירה. מחול שלם קרא נכון את המרחב הירושלמי וניסה לתת מענה לצורך אמיתי שקיים בעיר. יש בהם להט עז להפוך את ירושלים למרכז תרבותי אמנותי, לצד התפתחותם כאמנים וכיוצרים. שאלת התרומה לקהילה ולמרחב מלווה אותם לאורך כל הדרך.

מחול שלם התפתח בתהליך אינטואיטיבי. בתחילת דרכו הוא צמח לאט, והרעיונות לפיתוחו התרבו ככל שהתקדמה העבודה. ב־2002 עזבו אדלמן ואידל את הלהקות שבהן רקדו, והחליטו לארגן ערב אמנותי. לערב הזה הצטרפו עוד שניים ועד מהרה הם מצאו את עצמם מארגנים פסטיבל קטן. משנה לשנה עלו רעיונות נוספים, הפרויקטים שבהם עסקו התרבו ומחול שלם נאלץ לחפש מימון נוסף. צינור החמצן ליוצרים בתחילת דרכם בעיר הבירה הוא הקרן לירושלים, שמאפשרת חופש יצירה בעזרת סכום התחלתי. מאוחר יותר נפתח חלון הזדמנויות להקמת מרכז בירושלים. זה היה בתקופה שבית מזי"א בעיר, טרם נפתח,

אולם "ליאו מודל" היה בשיפוצים ו"המעבדה" נסגרה. מחול שלם מילא את החלל שנוצר ואמנים רבים מצאו את עצמם עובדים בסטודיו שלו, שפעל בכל שעות היממה. מחול שלם קיבל את ההכרה שבה רצה, וגופים נוספים החלו לתמוך בו, בהם עיריית ירושלים, מינהל תרבות ומדור מחול, עמותת הכוריאוגרפים ומשרד החוץ.

מחול שלם גדל, והצורך במרחב ליצירה, בסטודיו, נעשה קריטי. כך, לאחר כחמש שנים שבהן העלו הפקות במרכז ז'רר בכר, הצליחו למצוא מקום קטן מאוד ששטחו 70 מטר בסך הכל במתנ"ס במוסררה. לאחר הגשת הצעת תקציב לקרן ברכה, המקום שופץ. אדלמן ואידל ראו במקום כלי לעזרה לרקדנים עצמאיים ולא היו להם שאיפות מסחריות. שנה אחרי שפתח את שעריהם הסטודיו מלא בכל שעות היממה. כיום אמנים מגיעים גם מתל אביב לעבוד בסטודיו, עובדה המבהירה שהאידיאולוגיה שמנחה את מחול שלם מושתתת על צורך אמיתי. שנתיים

מחול שלם

שרון טוראל

לאחר מכן, נמצא באותו מתנ"ס חלל להופעות. אולם ספורט נטוש ומוצף מים הפך בעזרתה האדיבה של הקרן לירושלים לאולם הבית, "אולם הקרנף". התקציב הראשוני איפשר יצירת תשתית בסיסית לאולם הופעות. בשעות היום משמש המרחב סטודיו, ובערב הוא במה ליוצרים. יש לציין כי בצד במה פתוחה לאמנים בתחילת דרכם, מארח מחול שלם יוצרים ותיקים ובכירים מישראל ומהעולם, כמו טליה פז, עידו תדמור ואף נייג'ל צ'ארנוק (Charnock), שמת ב־2012.

לצד מפגשי אמן, מופעים במרחב הציבורי, סדנאות ויצירת שיח אמנותי פורה, החל מחול שלם לפתח קשרים בינלאומיים באמצעות תוכניות רזידנסי, לארח מנהלים של מרכזי מחול מחו"ל ולהיות שותף בהפקת קו-פרודוקציות עם בתי יוצר עמיתים. שיתופי פעולה אלה החלו בעבודות שהעלו אידל ואדלמן במרכזי מחול עמיתים באירופה. הקשר הראשון היה בין מחול

שלם לתיאטרון בציריך. אחרי שהזוג שהה שם, שגרירות שווייץ עזרה בהבאת האמנים מציריך לישראל. שנה לאחר מכן, זכה אדלמן באות הוכרה על תעוזה אמנותית בפסטיבל עכו, עם *שואה לייט*. מנהלת תיאטרון מברן שצפתה בהופעה בפסטיבל עכו, הזמינה אותו אליה. המפגש יצר שיתופי פעולה בין קבוצת תיאטרון למחול שלם, שהניבו סרט והפקת פרינג', שהעיתון הגרמני Tanz העניק לה את התואר "הפקת הפרינג הטובה לשנת 2012".

קשר משמעותי נוסף נוצר עם גרהאם סמית (Smith) מתיאטרון פרייבורג (Freiburg) בגרמניה. מחול שלם ראה בסמית קולגה לקו-פרודוקציות, מאחר שגם הוא מקדם חזון של פעילות קהילתית. הפרויקט הקהילתי של תיאטרון פרייבורג ממוקם בשכונת מהגרים וצוענים, ומרכז אמנות זה היה מקור השראה למחול שלם. במקום לפעול מתוך חלל ייעודי לתיאטרון ולמחול, הם בחרו להגיש את המחול לכלל האוכלוסיות. נקודת ממשק זו היוותה קרש קפיצה ליחסי עבודה משותפים שהניבו את "פרסיבל". פרסיבל הוא פרויקט המפגיש בני נוער וסטודנטים חובבים ישראלים וגרמנים לעבודה משותפת על יצירה בימתית. הצעירים מקבלים הכשרה בסיסית במחול במסלול ארוך טווח, כדי ליצור דיאלוג תרבותי אמנותי. בהמשך לדיאלוג פורה וחילופי אמנים בין שני המרכזים, הוחלט ליזום פרויקט שיפגיש את שתי קבוצות הצעירים, מירושלים ומפרייבורג, לבחינה ביקורתית של הסביבה והחברה שבתוכן הם חיים ולדיין בעקרונות וערכים כמו זהות ומוסר. נושאים אלה נחקרים מתוך התייחסות לקלאסיקה "המיתוס של פרסיבל", אביר ממסדר "אבירי השולחן העגול" של המלך ארתור והעמדתו בקונטקסט עכשווי. סיפורו המיתולוגי של פרסיבל עוסק בנושאים אוניברסליים של גילוי עצמי, התמודדות עם העולם וניסיון שלא לחזור על טעויות העבר של הוריו. הניסיון מבקש להתמודד עם היחסים המורכבים שבין ישראל לגרמניה מזווית פחות טעונה. הרעיון הועלה לפני מכן גטה ושגרירות גרמניה, שעזרו בהבאת עשרים צעירים מגרמניה לירושלים. במשך כמה חודשים עבדה קבוצה של צעירים גרמנים בסטודיו בפרייבורג, ובד בבד עבדו חבריהם הישראלים בסטודיו בירושלים. ביולי הגיעה לירושלים קבוצת צעירים גרמנים לתוכנית קיץ, ובמפגש הציגה כל קבוצה את חומריה לקבוצה השנייה, תוך המשך חקירה משותפת. חברי הקבוצה מגרמניה התארחו אצל חברי הקבוצה המקומית. המפגש לווה גם בסיוע משותפים בירושלים, ובהכרות עם הסביבה ועם השפעתה על עיצוב הזהות של הצעירים. בסתיו 2014 תצא הקבוצה מישראל לפרייבורג לתוכנית קיץ, ובסוף המפגש יוצג מופע משותף על במת התיאטרון העירוני. ב־2015 יצוינו 50 שנה לכינון היחסים הדיפלומטיים בין ישראל וגרמניה ובין השאר יועלו מופעים –

ניג'ל צ'ארנוק, צילום: הוגו גלנדינג
Nigel Charnock, photo: Hugo Glendinning

גם בישראל וגם בגרמניה – במסגרת פרויקט תיאטרון מחול – פרטיבל.

ב־2011, במסגרת פסטיבל מחול שלם, נערכה תחרות כוריאוגרפיה בין אמנים בארץ. תחרויות אלה יכולות להוות קרש קפיצה משמעותי לאמנים בתחילת דרכם, וישראלים רבים ניגשים לאירועים דומים המתקיימים במקומות שונים בעולם. שישה שופטים מחו"ל, שנבחרו כדי למנוע ניגוד אינטרסים, דירגו את היצירות וקבעו את הזוכים בשלושת המקומות הראשונים. בסוף התחרות ניגש מנהל תיאטרון מזגרב אל הזוכה במקום הראשון והזמין אותו להופיע בפסטיבל בקרואטיה. הזמנה כזאת מחזקת את אמונתם של אידל ואדלמן בדרכם ומגבירה את המוטיבציה שלהם להמשיך וליצור מפגשים ופלטפורמות לאמנים.

היתה שנה משמעותית בהתפתחותו של מחול שלם. משרד החוץ מימן שהות של עשרה מנהלים אמנותיים מחו"ל במרכז המחול. יסמין גודר ואיציק ג'ולי הזמנו לאצור תוכנית לפסטיבל, ונאלצו לבחור ארבע עבודות מתוך שמונים שהגישו מועמדות. העבודות הנבחרות היו עבודות בעלות פוטנציאל רב של יוצרים פחות מוכרים, שזקוקות לתמיכה ולהכוונה של יוצרת בעלת שם כמו גודר. בעבודה עם גודר ובן זוגה, לדבריהם של מנהלי מחול שלם, טמון יתרון נוסף – דרמטורגיה. גם

אדלמן מייחס חשיבות רבה לדרמטורגיה: "בגלל שהריקוד הוא אמנות מופשטת, שלא תמיד מייצרת נרטיב, עדיין מדובר ביצירה לבמה, עם חוויה והתרחסות על ציר הזמן. חשוב לייצר עולם מחולי, שגם אם אין קשר בין החלקים השונים שלו, יחד הם מייצרים עולם שלם, שבו חלק אחד מתייחס לחלקים הסמוכים אליו ברצף".

רשת הקשרים הבינלאומיים שלהם מתפתחת, שיתופי הפעולה גוברים והיחסים ההדדיים מתחילים לזרום ולהפתיע אפילו את בני הזוג. אט אט הקשרים מתרבים, משרד החוץ נעשה שותף לפעילותם, ועם ההכרה גדלה התמיכה. בדצמבר 2013 הופק שבוע המחול הבינלאומי בירושלים. עיריית ירושלים, מינהל תרבות ומדור מחול ומשרד החוץ תמכו במימוש הפרויקט. משרד החוץ מימן שהות של שלושים אורחים מחו"ל, אותם מחול שלם בחרו מבין רבים נוספים. הפסטיבל הביא אתו מגוון שיתופי פעולה בחללים שונים ברחבי ירושלים: סדנאות אמן, פאנל בנושא אמנות בירושלים, פעילויות לילדים,

מיצגים, מופעים של אמנים צעירים לצד ותיקים, עבודות בכורה לצד עבודות מוכרות ויוצרים ישראלים לצד יוצרים מחו"ל. אחד הפרויקטים היה תחרות כוריאוגרפיה בינלאומית, שהתקיימה לראשונה בארץ, במסגרת שבוע המחול. מונו שלושה שופטים מחו"ל ושלושה מהארץ, אשר בחרו את שלושת-עשרה העבודות הסופיות שהוצגו בכמה מרחבים בימי הפסטיבל: אולם הקרנף, ליאו מודל, ז'רר בכר, מתחם תחנת הרכבת הראשונה ומוזיאון ישראל. בשלב חצי הגמר נבחרו העבודות על ידי ועדה ישראלית בראשות יושבת ראש קנדית וחבר השופטים בגמר כלל נציגים מחו"ל ואתם דוד ויצטום, המשמש כיום כיושב ראש תרבות ואמנות במועצה הבריתית. לזוכים בשלושת המקומות הראשונים הוענקו פרסים כספיים מכובדים. במקום הראשון זכתה הרוי מיטו (Mitoh) מיפן

LessMess מאת רובי אדלמן, סשה אנגל וכריסטינה גריג בנדר, רקדנים: רובי אדלמן וסשה אנגל, צילום: כריסטיאן גלואז
LessMess by Ruby Edelman, Sasha Engel & Christina Grieg. Dancers: Edelman & Grieg, photo: Christian Glaus

על עבודתה, *Esquisse*, במקום השני זכה עידן שרעבי עם יצירתו, *Rak 2* ובמקום השלישי זכו *HeadFeedHands*, מגרמניה עם היצירה *How To Be*.

פרט לתחרות הכוריאוגרפיה הבינלאומית, התקיימה במקביל בימי שבוע המחול גם תחרות כוריאוגרפיה על שם נייג'ל צ'ארנוק, בעזרתה האדיבה של המועצה הבריתית. את צ'ארנוק פגשו אידל ואדלמן כאן בארץ בפסטיבל מחול שלם ב־2012. טליה פז העלתה יצירה שהוא חיבר בשבילה וצ'ארנוק עצמו אף הופיע והעביר סדנאות אמן. שבועות מעטים אחרי שהסתיים שיתוף הפעולה בינו לבין מחול שלם הוא מת. "מאז שנפרדנו ממנו חיפשנו את ההזדמנות לעשות משהו לזכרו", אומרים אדלמן ואידל. הוחלט כי הפרס – מלגת רזידנסי ייחודית בבריטניה – יוענק לאחד היוצרים הישראלים שהופיעו בשבוע המחול הבינלאומי בירושלים. המלגה שתינתן ליוצר שעבודתו בעלת אמירה אמנותית מחדשת ומאתגרת, תזכה את הזוכה

בעבודה של שבוע, עם חופש שכטר, במרס 2014 בלונדון. הרעיון נועד לעודד פתיחת ערוץ בינלאומי נוסף ביחסים האמנותיים והיצירתיים בין ישראל לבריטניה. העבודה הנבחרת היתה יצירתם של ענת צדרבאום ולאוו לרוס, פרקטל. נראה כי היוצרים יצליחו להפיק תועלת מקסימלית ממלגה זו. העבודה שלהם הוצגה במוזיאון ישראל כחלק מפרויקט נוסף שפעל תחת המטרייה של פסטיבל מחול שלם, עבודות שנוצרות במוזיאון, ושמיצרות דיאלוג עם מרחב המוזיאון והתערוכות המוצגות בו. קבוצת השופטים שצפו בעבודות הישראליות בחמשת ימי הפסטיבל כללה מכובדים כמו מנהל פסטיבל חוצפה בוונקובר (Vancouver), נציגה ממארגני הפסטיבל הבינלאומי ImPulsTanz באוסטריה, מנהל אמנותי של פסטיבל מוביל באיטליה ומנהל הבלט הלאומי של צ'ילה. יושב ראש הוועדה היה המנהל האמנותי של הפסטיבל במונפלייה (Montpellier). חלקם הכירו את צ'ארנוק באופן אישי והתרגשו מהמחווה להעניק פרס על שמו.

במחול שלם לא שוקטים על השמרים. שיתוף פעולה עתידי כבר קורם עור וגידים עם אמנים בירושלים, בברלין ובניקוסיה. המכנה המשותף לשלוש ערים אלה הוא החומה. לרגל חגיגות עשרים וחמש שנה לנפילת חומת ברלין, יוצא קול קורא ליוצרים להציג עבודות באורך של עשר דקות לכל היותר בנושא – The Wall. מחול שלם, פסטיבל Lucky Trimmer מברלין ופסטיבל Dance Waves מניקוסיה (Nicosia) יאצרו את הערב במשותף, בליווי אמנותי מלא. הפסטיבל יתקיים באוקטובר 2014 וילווה ב־Tour שיחל בגרמניה, יעבור לישראל ומכאן לניקוסיה. הפרויקט הוא דוגמה לעיסוק אמנותי בנושא פוליטי-חברתי שיוצר ממשק יצירתי בשלוש נקודות על הגלובוס. אשרינו שבזכות מחול שלם, גם ירושלים על המפה.

שרון טוראל היא בעלת תואר שני מהאקדמיה למוסיקה ולמחול בירושלים. את עבודת המוסמך שלה סיימה בהצטיינות יתרה. בעלת תואר שני מהאוניברסיטה העברית בחקר סכסוכים. מרצה בתחום תולדות המחול. רקדנית ומורה לריקוד מצרי. sharontr@gmail.com